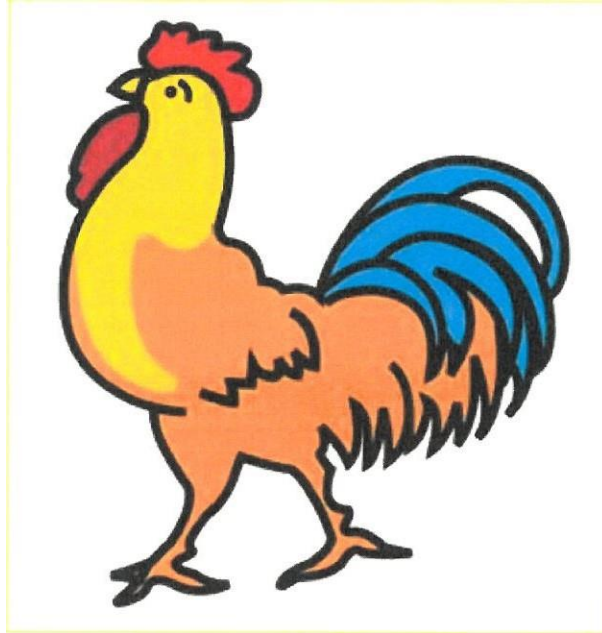

Padasjoen yhtenäiskoulu
Pappilanmäen koulu

OPINTOKIRJA
2024–2025

7-luokka

Padasjoen kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma

Perusopetuksen tehtävänä on antaa oppilaille hyvä yleissivistys ja mahdollisuus suorittaa oppivelvollisuus. Perusopetus antaa myös valmiudet ja kelpoisuuden jatko-opintoihin.

- Koulu on kuitenkin ennen kaikkea oppilasta varten. Perusopetus ohjaa oppilasta löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan omaa tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Jokaisella koululla on opetus- ja kasvatustehtävä, mikä tarkoittaa oppilaan oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa.

- yhteiskunnallinen tehtävä, jonka mukaan koulu edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.
- kulttuuritehtävä, jossa oppilas oppii arvostamaan sekä omaa kulttuuriperintöä, että monikulttuurista maailmaa ennen, nyt ja tulevaisuudessa

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas kasvaa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tähän pyritään paitsi yksittäisissä oppiaineissa, myös ns. laaja-alaisissa opinnoissa, joita ovat:

L1. ajattelu- ja oppimaan oppiminen: oppilasta autetaan tunnistamaan omat tapansa oppia ja kehittää omaa ajatteluaan ja oppimistaan.

L2. kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: oma kulttuuriperintö, myönteinen ympäristösuhde ja maailman moninaisuus

L3. itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: itsestä ja toisista huolehtiminen, oman elämän ja arjen kannalta tärkeiden taitojen harjoittelu ja ympäristön hyvinvointi; teknologian vastuullinen käyttö ja oman talouden suunnittelu

L4. monilukutaito: erilaisten tekstien käyttäminen, ymmärtäminen, tulkinta ja tuottaminen sekä yhdessä että muiden kanssa; laaja tekstikäsitys

L5. tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: monipuoliset taidot arvioida ja käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti ja turvallisesti; tvt on sekä oppimisen kohde että väline

L6. työelämätaidot ja yrittäjyys: edistetään kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä kohtaan; lähialueen elinkeinoelämä

L7. osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta: demokratia, oikeudet ja velvollisuudet, aktiivinen kansalaisuus, median rooli

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaisilla oppimiskokonaisuuksilla tarkoitetaan ns. teemapäiviä tai -viikkoja, joissa oppilaalle tarjotaan mahdollisuutta oppia toiminnallisesti omaan kokemusmaailmaansa kuuluvia ja sitä avartavia asioita erilaisissa ryhmissä, eri aikuisten kanssa. Tavoitteena on vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön ja edistää erityisesti laaja-alaisten taitojen kehittymistä.

Perusopetuksen toimintakulttuuri

Perusopetuksen tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävästä elämäntapaa. Siihen pyritään mm. seuraavin keinoin:

- oppiva yhteisö: koulu kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen
- tavoitteiden pohdinta, palaute ja monipuolinen arviointi
- sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia
- kiireettömyys, hyvä työrauha ja ystävällinen ilmapiiri
- tuetaan omien vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä
- kokonaisvaltainen hyvinvointi ja turvallinen arki
- kielitietoinen koulu: jokainen aikuinen on kielellinen malli ja kielen opettaja
- monipuoliset työtavat ja oppimisympäristöt (myös ulos luokkahuoneesta, tieto- ja viestintäteknologia)
- osallisuus ja demokraattinen toiminta, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuuteen suuntautuminen

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö

Koulutyön lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen kouluyhteisön jäsenen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulussa välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluisissa. Koulun tehtävänä on puuttua oppilaiden poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kodin ja koulun yhteistyö

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja oppivelvollisuuden suorittamisesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajalle tiedotetaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista (esim. opetussuunnitelma, oppimisen tavoitteet, oppimisympäristöt ja työtavat, oppimisen tuki ja oppilashuolto, arviointi, valinnat ja lukuvuoden tapahtumat). Huoltajia kuullaan tarvittaessa oppilasta koskevista asioista. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhan edistämisen keskeisiä keinoja ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, kouluyhteisön yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Koululla on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja, joista säädetään perusopetuslaissa.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Kurinpidollisia keinoja ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että jonkun turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen takia.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että koululla on käytössään kasvatuskeskusteluja ja kurinpitotoimia koskeva suunnitelma. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus ja seuraamusten tulee olla tekoon nähden kohtuullisia. Tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitokeinoja ei saa käyttää oppilasta häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä ja päivittämistä.

Arviointi

Arvioinnin kohteita ovat oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen

Perusopetuksen oppimisen arviointi jaetaan arviointiin oppimisen aikana sekä päättöarviointiin. Arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi perustu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa sekä antaa oppilaalle palautetta.

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua, tukea oppimista ja edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan oma edistymisensä ja löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi.

Opintojen aikaiseen arviointiin sisältyy oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluihin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävästi usein.

Oppilaille annetaan jouluna välitodistus, jossa arvioidaan oppimista kahden ensimmäisen jakson aikana. Keväällä annetaan lukuvuositodistus, jossa arvioidaan koko kuluneen lukuvuoden oppimista. Perusopetuksen lopussa annetaan päättötodistus. Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Kriteerit eivät ole oppilaalle asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät esimerkiksi hyvää osaamista kuvaavaan arvosanaan 8 vaadittavan tason. Tässä on lukuaineiden osaamisen kriteerit arvosanoille 5 ja 8. Arvosanan 8 taso sisältää oletusarvoisesti myös arvosanan 5 tason. Taito- ja taideaineille on vain kriteerit arvosanalle 8.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa liittyen vuorovaikutustaitoihin, lukemiseen ja tekstin kirjoittamiseen.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan sekä omia viestintätaitojaan niin yksin kuin ryhmässä.</p>
<p>Oppilas osaa kirjoittaa yksinkertaisia muistiinpanoja ja ymmärrettäviä tekstejä käsin ja tietokoneella. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstiä yksin ja ryhmissä. Oppilas osaa arvioida omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. Oppilas osaa tuottaa tehtävänantojen vaatimia ymmärrettäviä tekstejä ja muokata niitä palautteen pohjalta.</p>
<p>Oppilas osaa antaa niukkaa palautetta muiden teksteistä ja ottaa palautetta vastaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta.</p>
<p>Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osaa nimetä muutaman lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.</p>	<p>Oppilas osaa merkitä lähteet oikein ja kykenee arvioimaan lähteiden luotettavuutta.</p>
<p>Oppilas osaa toimia tutussa ryhmässä ja arkisissa keskustelutilanteissa. Oppilas kuuntelee muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.</p>	<p>Oppilas toimii rakentavasti ryhmissä ja ottaa toisten näkemykset huomioon erilaisissa keskustelutilanteissa. Oppilas osaa lisäksi edistää keskustelua omilla puheenvuoroillaan ja perustella mielipiteensä.</p>
<p>Oppilas tunnistaa tavallisimmat sanaluokat ja verbin aikamuodot.</p>	<p>Oppilas tunnistaa sanaluokat ja verbin aikamuodot ja osaa käyttää niitä.</p>
<p>Oppilas osaa lukea yksinkertaisia tekstejä ja kuvia. Oppilas osaa poimia teksteistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla.</p>	<p>Oppilas osaa lähestyä erilaisia tekstejä ja ymmärtää niitä. Hän tunnistaa yleisiä tekstilajeja ja osaa tarkastella kuvia ja grafiikkaa.</p>
<p>Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.</p>	<p>Oppilas osaa tarkastella fiktiivisiä tekstejä käsitteiden avulla.</p>
<p>Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi novelleja.</p>	<p>Oppilas tunnistaa kaunokirjallisuuden lajien piirteitä ja osaa kuvalla niiden monimuotoisuutta. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.</p>

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas selviytyy toisinaan viestintäkumppaninsa tukemana jostakin hyvin tavallisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Oppilas selviytyy joistakin tavallisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniinsa.</p>
<p>Oppilas tarvitsee hyvin paljon apukeinoja osallistuessaan viestintään. Oppilas osaa joskus päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa vielä usein.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia joissakin tavallisimmissa sosiaalisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia useammassa tavallisessa sosiaalisessa tilanteessa.</p>
<p>Oppilas ymmärtää vähän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä.</p>
<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason kielioppiasioita. Oppilas pystyy kertomaan joistakin arkisista asioista ja osaa kirjoittaa kokonaisia virkkeitä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä Pohjoismaita ja joitakin pohjoismaisia kieliä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa jotakin ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa.</p>
<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja vertailla ruotsia muihin osaamiinsa kieliin.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja ja antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kieltä myös koulun ulkopuolella.</p>

ENGLANTI, A1-OPPIMÄÄRÄ

Kriteerit arvosanalle 5	Kriteerit arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p> <p>Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista, joskus viestintäkumppanin avulla.</p> <p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida nopein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä, tukea paritöissä ja kappaleiden suomennoksissa hyvin usein.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia vain rutiininomaisissa keskusteluissa.</p> <p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p> <p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen tuttua ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin englantia puhuvien maiden kulttuureista.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas on motivoitunut kehittämään englannin kielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas pystyy viestimään englanniksi, osallistumaan yksinkertaisiin keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti helpoissa viestintätilanteissa.</p> <p>Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä korvata tuntemattoman sanan.</p> <p>Oppilas pystyy arvomaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä. Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja osaa käyttää niitä.</p> <p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa perfekti, futuuri ja oikea sanajärjestys mukaan lukien. Ääntäminen on hyvä.</p> <p>Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielenä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja.</p> <p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista (esim. päätteet). Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.</p>

BIOLOGIA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa luokitella ekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin, laatii yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista sekä tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.</p>	<p>Oppilas kuvailee ja kertoo, millainen ekosysteemi on, miten se toimii ja miten ekosysteemit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä eri eliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä eliökunnat, antaa eliökunnista esimerkkilajeja ja kuvailla, mihin eliökunnan luokittelu perustuu. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoimintoista ja niiden tehtävistä.</p>
<p>Oppilas osaa tunnistaa erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia. Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, miten lajit ovat sopeutuneet erilaisiin elinympäristöihin. Oppilas kertoo esimerkkejä, miten eri elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Oppilas kertoo, miksi monimuotoisuus on tärkeää.</p>
<p>Oppilas kertoo, että eliöt ovat kehittyneet evoluution tuloksena</p>	<p>Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution tuloksena.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja miten saavutetaan kestävä tulevaisuus.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä ja liittää niitä annettuihin biologian ilmiöihin. Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaisesti omin sanoin.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.</p>
<p>Oppilas osallistuu opetukseen laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjattuna. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.</p>
<p>Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä tutkimuksessa on tehty.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen tuloksia.</p>
<p>Oppilas osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, miten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elämässä.</p>

MAANTIETO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta valtameret ja maanosat.</p>	<p>Oppilas hahmottaa maailmankartan ja osaa nimetä mm. vuoristoja, niemimaita, salmia ja merialueita.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä. Oppilas nimeää erilaisia luonnonmaisemia.</p>	<p>Oppilas osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle keskeisimmät maapallon ilmasto- ja kasvillisuusalueet ja kertoo joitakin niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas antaa esimerkkejä luonnonmaisemien syntyyn vaikuttaneista tekijöistä Suomessa ja maapallolla.</p>
<p>Oppilas osaa tunnistaa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan. Oppilas nimeää erilaisia luonnonvaroja.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas kertoo, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.</p>
<p>Oppilas osaa keskeisiä maantieteen peruskäsitteitä. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista.</p>	<p>Oppilas kuvailee ilmiöitä ja alueiden välisiä eroja käyttäen maantieteen peruskäsitteitä ja esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja vastauksia niihin.</p>
<p>Oppilas osaa ilmansuunnat sekä tunnistaa ja nimeää joitakin karttamerkkejä.</p>	<p>Oppilas mittaa suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla.</p>
<p>Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.</p>	<p>Oppilas osaa tulkita ja laatia mm. diagrammeja ja karttoja ja käyttää karttapalveluja.</p>
<p>Oppilas osallistuu pienimuotoisen tutkimuksen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä tutkimuksessa on tehty.</p>	<p>Oppilas osaa toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen ja havainnollistaa tutkimustuloksia esim. karttojen avulla sekä esittää tuloksia maantieteelle ominaisella tavalla.</p>
<p>Oppilas tunnistaa ympäristön muutoksia.</p>	<p>Oppilas kertoo ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisimpiin ympäristön muutoksiin. Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä uutisia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.</p>
<p>Oppilas osaa toimia ohjatusti osana ryhmää. Oppilas erottaa toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.</p>	<p>Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla. Oppilas esittää perusteluja omille näkemyksilleen maantieteellisistä asioista.</p>

FYSIIKAN JA KEMIAN TYÖSKENTELY

Työskentelyn taidot ovat samat kaikilla vuosiluokilla 7.–9.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
Oppilas harjoittelee omien tavoitteiden asettamista ja pyrkii työskentelemään yhteisten tavoitteiden suuntaisesti.	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi.
Oppilas tunnistaa arkisia tilanteita, joissa tarvitaan fysiikan tai kemian taitoja.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tai kemian tietoja ja taitoja tarvitaan omassa elämässä.
Oppilas osaa kertoa ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan tai kemian osaamista.	Oppilas osaa kuvata fysiikan tai kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa.
Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin omien valintojen vaikutuksesta, kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tai kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Oppilas osaa muodostaa aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä.	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ohjeen mukaan ja kirjata joitakin tutkimustuloksiaan.	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja johdonmukaisesti työparin kanssa sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden mukaan.
Oppilas osaa antaa esimerkkejä jostakin fysiikan tai kemian soveltamisesta teknologiassa.	Oppilas osaa käsitellä ja esittää tutkimusten tuloksia ja harjoittelee tekemään niistä yksinkertaisia johtopäätöksiä.
Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintätekniisiä välineitä.	Oppilas osaa kuvata joitakin yksinkertaisia teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita.
Oppilas harjoittelee simulaatioiden käyttöä.	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintätekniisiä välineitä tai sovelluksia tutkimuksen eri vaiheissa.
	Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.

FYSIIKKA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa kuvata valon ja äänen ilmiötä omin sanoin.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata valoon ja ääneen liittyviä ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla sekä yhdistää valoon ja ääneen liittyvät ominaisuudet ja niitä kuvaavat suureet.</p>
<p>Oppilas harjoittelee yksinkertaisten valon ja äänen liittyvien mallien käyttämistä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää valon ja äänen yksinkertaisia malleja selittäessään ilmiöitä.</p>
<p>Oppilas osaa hakea tietoa ohjatuista tietolähteistä.</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.</p>
<p>Oppilas harjoittelee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta.</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.</p>
<p>Oppilas harjoittelee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa ja osaa antaa niistä joitakin esimerkkejä.</p>	
<p>Oppilas ymmärtää esim. osallistuessaan monialaiseen oppimiskokonaisuuteen, että hän tarvitsee fysiikan tietoja ja taitoja.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan esim. monialaisessa oppimiskokonaisuudessa</p>

KEMIA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
Oppilas osaa selittää joitakin kemian keskeisiä käsitteitä.	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa.
Oppilas osaa käyttää jotakin mallia selittäessään atomin rakennetta.	Oppilas osaa kuvata atomin ja yhdisteen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla.
Oppilas osaa hakea tietoa ohjatuista tietolähteistä.	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä sekä ilmaista ja perustella näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
Oppilas harjoittelee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta.	Oppilas harjoittelee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa. Oppilas osaa antaa niistä joitakin esimerkkejä.
Oppilas osaa joitakin kemiallisia merkkejä ja tunnistaa atomin rakenteen peruseriaatteen.	Oppilas osaa sovitut kemialliset merkit ja osaa selittää atomin rakennetta oikeilla käsitteillä.
Oppilas osallistuu monialaiseen oppimiskokonaisuuteen tai tilanteeseen, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

TERVEYSTIETO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämänsä vaiheen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen. Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.</p> <p>Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairautteen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa ohjatusti. Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.</p> <p>Oppilas osaa nimetä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.</p> <p>Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.</p> <p>Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevan tekijän.</p> <p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveystieteen vaikutuskeinon tai luotettavuuteen vaikuttavan tekijän. Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinon, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet, yhteydet ja terveyden edistämisen. Oppilas ymmärtää terveyden, kasvun ja kehityksen merkityksen.</p> <p>Oppilas osaa tunnistaa muita tunteita. Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja selviytyä ristiriitatilanteista sekä saa työkaluja stressin ja kriisien käsittelyyn.</p> <p>Oppilas osaa tulkita yksilöllisen kehityksen ja sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa ratkaista yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä</p> <p>Oppilas osaa tulkita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata asianmukaisia toimintatapoja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa tulkita terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja ilmiöitä. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja valintoja. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p> <p>Oppilas osaa tulkita elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja hyödyntää niitä.</p> <p>Oppilas osaa tulkita miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omille terveystietoksille. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p> <p>Oppilas osaa tulkita terveyteen liittyvän viestintää. Oppilas osaa tulkita elämäntapojen seurauksia muille. Oppilas osaa tulkita keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.</p>

USKONTO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta.</p> <p>Oppilas ymmärtää, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään.</p> <p>Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.</p>
<p>Oppilas antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.</p>	<p>Oppilas kertoo opiskeltavan uskonnon perusopeuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa uskonnon ja uskonottomuuden eroja.</p>	<p>Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.</p>
<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto ja uskonottomuus. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista.</p>
<p>Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonottomasta tapakulttuurista.</p> <p>Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.</p>	<p>Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.</p>
<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia asioita, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita. Oppilas osaa kuvailla uskontojen merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjajina.</p>

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämänkatsomus, uskonto ja uskonnottomuus)</p>	<p>Oppilas tunnistaa maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet, tunnistaa niiden välisiä suhteita ja osaa käyttää niitä.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeinot, toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintökohteen.</p>	<p>Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Hän osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitakin maailmanperintökohteita.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi)</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja sekä tarkastella niitä tutkivasti ja tieteellisesti (erityisesti Lähi-Idästä lähtöisin olevan yksijumalaisuuden ja uskonottoman humanismin).</p>
<p>Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota uskonnoista ja uskontokritiikistä.</p>	<p>Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.</p>	<p>Oppilas tietää katsomusvapauden ihmisoikeutena ja osaa kuvailla sitä.</p>
<p>Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja ohjatusti nimetä jonkin siihen liittyvän perusteen (esim. lentämisen eettisyys)</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin maailman moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.</p>	<p>Oppilas ymmärtää maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.</p>
<p>Oppilas tunnistaa joistakin teoista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpakaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä. Hän osaa myös perustella eettisiä näkemyksiään johdonmukaisesti.</p>
<p>Oppilas tunnistaa jonkin kestävän tulevaisuuden edellytyksen. Oppilas osaa kertoa, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä. Hän ymmärtää kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle.</p>
<p>Oppilas osaa kuvailla ihmisarvoon tai ihmisoikeuksiin liittyviä seikkoja.</p>	<p>Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä asiasta.</p>

HISTORIA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas löytää opettajan ohjaamana historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä huomaa eroja lähteiden luotettavuudessa.</p>	<p>Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä osaa erotella luotettavia ja epäluotettavia lähteitä.</p>
<p>Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä (esim. keskiaika) ja pystyy opettajan ohjaamana sijoittamaan tapahtumat aikajärjestykseen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä (esim. keskiaika) ja osaa kuvata historiallisille ajanjaksoille ominaisia piirteitä.</p>
<p>Oppilas osaa tunnistaa erilaisia syitä menneen ajan ihmisen toiminnalle.</p>	<p>Oppilas osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja toimintaan sekä ymmärtää ihmisen toiminnan syitä.</p>
<p>Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina (esim. ammatit ja elinkeinot)</p>	<p>Oppilas osaa erottaa historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden syitä ja seurauksia toisistaan sekä antaa näistä esimerkkejä (esim. teollisuusyhteiskunnan synty)</p>
<p>Oppilas osaa nimetä historialliselle muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.</p>	<p>Oppilas ymmärtää, miksi joillain elämänalueilla toimitaan samoin tai eri tavoin kuin ennen, ja hän ymmärtää muutoksen tai muuttumattomuuden syitä.</p>
<p>Oppilas osoittaa opettajan ohjaamana syitä menneen ajan ihmisten toiminnalle.</p>	<p>Oppilas osaa esittää päätelmän, miten menneisyyden ihmisten taustat ja erilaiset syyt ovat vaikuttaneet heidän toimintaansa.</p>
<p>Oppilas antaa opettajan ohjaamana jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa (esim. intiaanien historia) käytetään johonkin tarkoitukseen.</p>	<p>Oppilas osaa selittää historiatiedon käyttämistä eri tarkoituksiin ja arvioida tulkintojen luotettavuutta.</p>
<p>Oppilas osaa vastata opettajan ohjaamana menneisyyttä koskeviin kysymyksiin lähteiden avulla.</p>	<p>Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitseamalla erilaisista lähteistä saamaansa tietoa sekä osaa esittää historian tapahtumista omia perusteltuja tulkintoja.</p>
<p>Oppilas ymmärtää opettajan ohjaamana, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan nykypäivän ja tulevaisuuden valintoja.</p>

MUSIIKKI

Osaamisen tavoitteet arvosanalle 8

Oppilas toimii itsenäisesti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan.

Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

Oppilas sovittaa liikeilmaisuaan kuulemansa musiikkiin ja ilmaisee musiikkia liikkuen, myös rytmisesti perus-sykettä seuraten ja ilmaisten.

Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

Oppilas käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

Oppilas jäsentää musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja kertoen havainnoistaan.

Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja sekä musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.

Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Oppilas asettaa ohjattuna itselleen musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, harjoittelee niiden suuntaisesti sekä arvioi edistymistään suhteessa tavoit-teisiinsa.

KUVATAIDE

Osaamisen tavoitteet arvosanalle 8

Oppilas käyttää useita kuvallisen tuottamisen menetelmiä ja eri aisteja tehdessään havaintoja.

Oppilas osallistuu oma-aloitteisesti keskusteluihin ja perustelee ajatuksiaan.

Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.

Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.

Oppilas käyttää tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.

Oppilas ilmaisee mielipiteitään itselleen merkityksellisistä asioista kuvallisen viestinnän keinoin.

Oppilas käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.

Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessaan.

Oppilas ottaa kantaa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun.

Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestäväää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

KÄSITYÖ

Osaamisen tavoitteet arvosanalle 8

Oppilas suunnittelee työskentelyään ja osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas osaa asettaa oppimiselle ja työskentelylle tavoitteita, työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä sekä osaa käyttää niitä kekseliäästi valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita tai teoksia.

Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi esitysteknologiaa hyödyntäen.

Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimii turvallisesti käsityöprosessissa.

Oppilas osaa käyttää suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön tarpeellisuuden arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Oppilas kuvailee käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tekee sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

LIIKUNTA

Osaamisen tavoitteet arvosanalle 8

Arvioinnissa (kuten myös tavoitteissa ja sisällöissä) kullakin vuosiluokalla huomioidaan oppilaan ikä ja kehitystaso.

Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti ja kokeilee ja harjoittelee erilaisia liikunta-tehtäviä.

Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa kuten peleissä ja leikeissä.

Oppilas osaa perusliikunta- ja tasapainotaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä.

Oppilas osaa perustaidot erilaisten liikuntavälineiden käsittelyssä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

Oppilas osaa hypätä uintisyvyiseen veteen siten, että pää käy pinnan alla. Pintaan nousemisen jälkeen oppilas osaa uida yhtäjaksoisesti vähintään 100 metriä. Oppilas kehittää sekä perusuimataitoaan että vedestä pelastamista ja pelastautumista.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet.

Oppilas toimii toisten kanssa rakentavasti ja noudattaa reilun pelin sääntöjä ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.

KOTITALOUS

Osaamisen kuvaus arvosanalle 8

Oppilas suunnittelee ja työskentelee työvaiheittain annettuja ohjeita soveltaen sekä kuvailee omaa osaamistaan oman työskentelyn tarkastelun avulla.

Oppilas suoriutuu itsenäisesti ja soveltaa tavallisimpia työtapoja kädentaitoja edellyttävissä kotitalouden tehtävissä. Oppilas ottaa huomioon yksittäisiä esteettisiä näkökulmia.

Oppilas soveltaa kestävästä elämäntavan tietoa ja taitoja käyttäessään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa.

Oppilas etenee ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja ylläpitää työtehtävien ja työympäristön järjestystä. Oppilas suunnittelee ja ennakoii ajankäyttöään.

Oppilas työskentelee ohjeiden mukaisesti hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti tai kustannusten ja energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas kuuntelee eri näkökulmia ja ilmaisee rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Oppilas määrittelee arjen rakentumista ja kotitalouksien arkirutiineja erilaisissa kotikulttuureissa.

Oppilas työskentelee yksin ja ryhmässä sekä pyrkii toimimaan rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas tietää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

Oppilas osaa toimia tapakulttuuria noudattaen.

Oppilas soveltaa toiminnassaan kotitalouden toimintaohjeita, merkkejä ja symboleita.

Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa kotitalouden käsitteitä, tietojaa ja taitojaan. Oppilas kuvailee erilaisia kotitalouden palveluita ja niiden käyttöä arkielämässä.

Oppilas tekee yksittäisiä arjen ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa.

OPPILAANOHJAUS

Auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys yläkoulun opiskeluympäristönä.

Tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista.

Kannustaa oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan ja oppimaan oppimisen taitojaan.

Luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan.

Ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti.

Ohjata oppilaita asettamaan tavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista.

Auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta.

Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen.

Antaa tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta.

Ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta.

Tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurien välisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa.

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa. Arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin, osallistumiseen annettujen tehtävien suorittamiseen sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.